

Stefan Mizera

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 27/12(312), 82-85

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wyższy wytycznych co do pojmowania znamion prostoty sprawy jako przesłanki trybu uproszczonego (art. 430 k.p.k.) oraz roli w tym względzie okoliczności (najczęściej występujących w praktyce) oddziaływających na zawilość sprawy, a więc pobawiających ją prostoty (por. III, pkt 3). Zajęcie przez najwyższą instancję sądowną w tym zakresie stanowiska miałyby szczególnie doniosłe znaczenie w warunkach całkowitego pominięcia określenia w k.p.k. znamion prostoty sprawy, złożoności tej kwestii i istotnych wątpliwości w praktyce.

b) *De lege ferenda*

Projekt zmian przepisów kodeksu postępowania karnego,²⁷ dostrzegając potrzebę ulepszeń przepisów o trybie uproszczonym (np. co do rozszerzenia jego zakresu przedmiotowego, wprowadzenia sprzeciwu od wyroku zaocznego), nie postuluje jednak w omawianej dziedzinie żadnych innowacji. Nie wydaje się to uzasadnione w świetle potrzeb praktyki i zadań wymiaru sprawiedliwości.

Biorąc pod uwagę niewątpliwe trudności legislacyjne ujęcia omawianej kwestii, wydaje się celowe wskazanie w związku z art. 430 k.p.k., że w trybie uproszczonym rozpoznaje się sprawy odznaczające się prostotą tak pod względem faktycznym (zwłaszcza dowodowym) jak i prawnym.

Należy sądzić, że uwzględnienie przytoczonych wyżej postulatów mogłoby pozytywnie oddziaływać na dalszy, prawidłowy rozwój praktyki w tej tak społecznie doniosłej dziedzinie procesowej.

²⁷ Por. Projekt zmian przepisów kodeksu postępowania karnego, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1971 (art. 418—431), s. 74—78.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

WĄTPLIWOŚCI CO DO TRYBU ODWOŁAWCZEGO W SPRAWIE OPRÓŻNIANIA MIESZKAŃ FUNKCYJNYCH

STAN FAKTYCZNY I PYTANIE:

1. Pracownik A. Z. rozwiązał w bieżącym roku (1983) umowę o pracę bez wypowiedzenia, ponieważ zakład społecznej służby zdrowia stwierdził szkodliwy wpływ wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, a zakład pracy (państwowa fabryka) nie przeniósł go w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim do innej pracy, odpowiedniej dla niego ze względu na stan zdrowia i kwalifikacje zawodowe. Stosownie do art. 55 § 2 kodeksu pracy oświadczenie pracownika o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia nastąpiło na piśmie z podaniem przyczyny uzasadniającej rozwiązanie umowy.

2. Pracownik, o którym mowa, zajmował wraz z rodziną mieszkanie funkcyjne, którego przydział otrzymał od zatrudniającego go zakładu pracy, ze względu bowiem na swoją specjalność zawodową wchodził w skład pogotowia technicznego w fabryce. Przydział lokalu mieszkalnego nastąpił pod rządem ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. — Prawo lokalowe (Dz. U. z 1962 r. Nr 47, poz. 227) w postaci mieszkania służbowego, składającego się z trzech pokoi i kuchni (dla czterech osób).

3. Zakład pracy potraktował złożone przez pracownika oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę z powodu szkodliwego wpływu wykonywanej pracy na zdrowie jako zawinioną przez pracownika utratę uprawnień koniecznych do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku i zawiadomił pracownika na piśmie:

a) o rozwiązaniu z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika przy czym uczynił to z obrazą art. 52 § 3 kodeksu pracy.

b) o obowiązku opróżnienia zajmowanego mieszkania funkcyjnego na podstawie § 20 ust. 1 i § 24 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1974 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów prawa lokalowego (Dz. U. Nr 28, poz. 152).

4. Istota pytania sprowadza się do tego, do jakiego organu zainteresowany pracownik w świetle przedstawionego w pkt 1—3 stanu faktycznego może (powinien) złożyć odwołanie od decyzji kierownika zakładu pracy o opróżnienie mieszkania funkcyjnego. Według art. 59 ust. 2 prawa lokalowego (według tekstu jednolitego Dz. U. z 1983 r. Nr 11, poz. 55) tego rodzaju odwołania rozpatrują organy nadrzędne w stosunku do zakładów pracy, a skierowane do nich odwołania w sprawie cofnięcia przydziału mieszkania funkcyjnego mają one rozpatrzyć na rozprawie. Chodzi po prostu o to, jaka jednostka gospodarki społecznej jest — w warunkach reformy gospodarczej — „jednostką nadrzędną” wobec zakładu pracy, który cofnął pracownikowi przydział mieszkania funkcyjnego (dawniej mieszkania służbowego).

ODPOWIEDŹ:

1. Należy przede wszystkim zauważyć, że kategoria mieszkań funkcyjnych (dawnych służbowych) została w naszym prawodawstwie poddana szczególnej reglamentacji administracyjnoprawnej już bezpośrednio po wojnie, a obecny kształt prawnej tej reglamentacji w zakresie warunków przydziału, zajmowania i opróżniania mieszkań funkcyjnych wynika z reżymu prawnego o cechach restryktywnych.

W budynkach pozostających pod zarządem uspołecznionych zakładów pracy a należących do nich, w wyniku sukcesji w ramach nacjonalizacji mienia prywatnego bądź przekazanych im w użytkowanie i administrację albo przez te zakłady wybudowanych znajdują się w zasadzie dwie kategorie mieszkań: mieszkania funkcyjne oraz inne mieszkania zakładowe.

Przydział mieszkań funkcyjnych odbywa się obecnie na zasadach określonych w art. 50—51 i 58—59 prawa lokalowego (według jednolitego tekstu) i w trybie określonym przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 marca 1981 r. w sprawie zasad i trybu przydziału lokali mieszkalnych (Dz. U. z 1981 r. Nr 8, poz. 37 i z 1983 r. Nr 51, poz. 228) oraz rozporządzenia z dnia 26 czerwca 1974 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów prawa lokalowego (§ 17—19). Dawne mieszkania służbowe (sprzed 1 sierpnia 1974 r.) stały się mieszkaniami funkcyjnymi w rozumieniu prawa lokalowego z 1974 r., jeżeli odpowiadały warunkom określonym w art. 50—51 tego prawa. Jeżeli tego rodzaju mieszkania utraciły poprzedni charakter (tj. mieszkań służbowych), to w miejscowościach, w których obowiązuje najem na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, decyzje w sprawach tych lokali wydaje właściwy miejscowy organ administracji państwowej z zachowaniem przepisu art. 56 prawa lokalowego. Poprzednie przydziały dawnych mieszkań służbowych nie przekształconych w kategorię mieszkań funkcyjnych zachowały swoją ważność. Przekształcone z dawnych mieszkań służbowych mieszkania funkcyjne pozostały w dyspozycji kierowników zakładów pracy, podobnie jak mieszkania

funkcyjne położone w zakładowych domach mieszkalnych, które zostały zbudowane po 1974 r.

Należy zauważyć, że stosownie do art. 24 ust. 1 pkt 5 prawa lokalowego mieszkań funkcyjnych nie dotyczą przepisy o najmie lokali i budynków na podstawie decyzji administracyjnej (rozdział 3 pr. lok.), natomiast mają do nich zastosowanie ogólnie obowiązujące przepisy o normach zaludniania lokali mieszkalnych (ale tylko do lokali wymienionych w art. 50 ust. 1 pkt 1) oraz przepisy o wysokości czynszów najmu za lokale mieszkalne, jeżeli układy zbiorowe pracy nie stanowią w tej materii inaczej. Poza tym mieszkania tej kategorii, tj. funkcyjne, nie mogą być wyodrębnione w domach mieszkalnych stanowiących własność Państwa i sprzedane najemcom tych mieszkań jako przedmiot odrębnej własności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1981 r. II CR 364/81).

2. W razie ustania stosunku pracy lub zmiany charakteru pracy kierownik uspołecznionego zakładu pracy cofa przydział mieszkania funkcyjnego i może nakazać jego opróżnienie. Spory między zakładem pracy a pracownikiem, zajmującym mieszkanie funkcyjne, dotyczące tej kategorii mieszkań, a zwłaszcza spory dotyczące ich opróżnienia, nie podlegają w myśl art. 250 pkt 7 kodeksu pracy rozpatrzeniu przez zakładowe (terenowe) komisje rozjemcze. Tryb ich opróżnienia reguluje art. 59 i stosowany odpowiednio art. 58 prawa lokalowego. W wyniku nowelizacji prawa lokalowego w grudniu 1982 r. (Dz. U. Nr 37, poz. 244) wzrosły zasoby mieszkań funkcyjnych, gdyż poza wymienionymi w art. 51 prawa lokalowego należą obecnie do tej kategorii lokali wszystkie mieszkania w zakładowych domach mieszkalnych przedsiębiorstw (zakładów) górnictwa węglowego i górnictwa rud oraz transportu kolejowego, chociażby nie odpowiadały one warunkom określonym w art. 67 ust. 1 prawa lokalowego (mogą one być przydzielane pracownikom tych zakładów bez względu na charakter wykonywanej pracy).

Doniosłym przepisem związanym z przydziałem i zajmowaniem mieszkania funkcyjnego jest § 21 ust. 3 powoływanego już wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1974 r. w sprawie wykonywania niektórych przepisów prawa lokalowego. Korzystanie z mieszkania funkcyjnego jest ściśle związane ze stosunkiem pracy. Spory zatem dotyczące przyczyn rozwiązania stosunku pracy rozstrzygane są w trybie właściwym do rozpatrywania spraw o roszczenia pracowników ze stosunku pracy, przy czym do czasu rozstrzygnięcia takiego sporu postępowanie o opróżnienie mieszkania funkcyjnego ulega zawieszeniu (art. 97—103 k.p.a.).

3. W sytuacji, o której mowa w pytaniu zawartym w nadesłanym liście, z pracownikiem A. Z. rozwiązano umowę o pracę bez wypowiedzenia rzekomo z jego winy, a ponadto cofnięto mu przydział mieszkania funkcyjnego i zażądano jego opróżnienia bez wskazania — jak podano w liście — lokalu zamiennego ani pomieszczenia zastępczego.

Zainteresowany pracownik powinien najpierw wnieść odwołanie od decyzji o rozwiązaniu umowy o pracę do komisji odwoławczej do spraw pracy, o której mowa w dziale XII kodeksu pracy (art. 264 i nast.). Do czasu rozstrzygnięcia sporu co do faktycznej przyczyny rozwiązania stosunku pracy postępowanie o opróżnienie mieszkania funkcyjnego ulega zawieszeniu.

Zainteresowany pracownik, jeżeli otrzymał decyzję kierownika zakładu pracy o obowiązku opróżnienia mieszkania, powinien stosownie do przepisów k.p.a. (art. 127—140) złożyć odwołanie w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji do właściwego rzeczowo organu nadzrędnego w stosunku do zakładu pracy jako II instancji w postępowaniu administracyjnym za pośrednictwem zakładu pracy, który wydał

decyzję. I w tym momencie, jako pracownik przedsiębiorstwa, stanie przed nieświadomą: jaka jednostka organizacyjna jest obecnie organem nadrzędnym w stosunku do jego zakładu pracy?

Choć sprawa dotyczy tylko kwestii proceduralnej, jest ona przykładem zderzenia się rozwiązań prawnych zreformowanej gospodarki z praktyką ich stosowania. Ustawodawca, nowelizując w grudniu 1982 r. prawo lokalowe (a więc w czasie gdy reforma gospodarki narodowej była legislacyjnie już uregulowana), przeoczył wyraźnie konieczność zmiany art. 59 ust. 2 prawa lokalowego. W dawnym układzie prawnym organem nadrzędnym w stosunku do zakładu pracy mającego statut przedsiębiorstwa (przemysłowego, handlowego, budowlanego itp.) było zjednoczenie, będące pośrednim szczeblem zarządzania. Kwestię drogi odwoławczej w sprawie opróżnienia mieszkań funkcyjnych, jeżeli chodzi o strefę jednostek administracji państwowej i organizacji społecznych, rozwiązuje i jednoznacznie ustala art. 17 k.p.a.

A co zrobić w nowym stanie prawnym na tle ustawy z dnia 30 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 24, poz. 122 z późn. zm.), zwłaszcza zaś w świetle treści art. 4 tej ustawy? W żadnym razie nie można przyjąć, że rolę dawnych zjednoczeń przejęły w tym wypadku zrzeczenia przedsiębiorstw państwowych, bo ich byt prawny wynika z umowy zawartej za zgodą rad pracowniczych przedsiębiorstw tworzących zrzeczenia (art. 60 ustawy). Nawet obligatoryjnie tworzone zrzeczenia przedsiębiorstw państwowych (art. 60 ust. 2) też powstają w wyniku zawarcia umowy, a więc nie mogą być kompetentne w zakresie rozstrzygania spraw, o których mowa w § 2 k.p.a. Zrzeszenie przedsiębiorstw nie może być w żadnym razie nadrzędnym organem decyzyjnym w trybie odwoławczym w sprawach mieszkaniowych. Tym samym należy z konieczności przyjąć, że organem odwoławczym w sprawach mieszkań funkcyjnych jest po wejściu w życie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych organ założycielski przedsiębiorstwa, tzn. w języku praktycznym minister (kierownik urzędu centralnego) w odniesieniu do przedsiębiorstw tworzonych na szczeblu centralnym albo wojewoda w stosunku do przedsiębiorstw na szczeblu terenowym. Te właśnie organy państwowe muszą rozpatrywać odwołania od decyzji kierowników zakładów pracy, i to — zgodnie z art. 58 ust. 2 prawa lokalowego — na rozprawie. Wprawdzie art. 53 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych stanowi, że akt o utworzeniu przedsiębiorstwa może przewidzieć, że uprawnienia organu założycielskiego w zakresie nadzoru określone w ustawie mogą być przekazane powołanej przez ten organ radzie nadzorczej, jednakże instytucja ta nie znalazła dotychczas w praktyce zastosowania. Organ założycielski w razie wpłynięcia do niego odwołania w sprawie opróżnienia mieszkania funkcyjnego zastosuje zapewne najczęściej art. 55 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, choć przepis ten nie koresponduje z art. 58 ust. 2 prawa lokalowego.

Wydaje się, że *de lege ferenda* powinno się dopuścić możliwość rozpoznawania sporów powstałych na tle uprawnień do mieszkań funkcyjnych, choćby ze względu na rosnącą ich liczbę przez sądy — wydziały pracy i ubezpieczeń społecznych. Właściwość rzeczowa tych sądów jest w przedstawionych sprawach w pełni z punktu widzenia społecznego uzasadniona.

Stefan Mizera.